1 A 629/2002 - 25

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci **žalobkyně N. K.**, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 31. 10. 2002,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 31. 10. 2002 č. xxx **se zrušuje a věc se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. Žádnému z účastníků se **nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 31. 10. 2002 č. xxx byla žalobkyni přiznána podle § 4 odst. 4 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, jednorázová peněžní částka ve výši 60 000 Kč. V odůvodnění rozhodnutí je uvedeno, že žalobkyně prokázala, že její manžel pan V.K., nar. 1915, konal vojenskou službu od 1. 11. 1943 do 8. 11. 1944, tedy po dobu 12 měsíců. V souladu s § 4 odst. 4 zákona žalobkyni tedy náleží peněžní částka 60 000 Kč. Toto rozhodnutí bylo vydáno na podkladě nově zjištěných skutečností.

Ve včas podaném opravném prostředku nesouhlasila žalobkyně s určením výše odškodného Kč 60 000, protože smrt jejího manžela V. K. byla důsledkem bitevní situace při bojové operaci na skvrnitý tyfus. Dovozovala, že smrt manžela je nutno považovat za smrt

v boji, jak to také bylo ohodnoceno u příležitosti krajské oslavy SBS 8. a 9. 10. 1949 v Ž., o čemž svědčí přiložená fotokopie vzpomínkového listu při oslavách 5. výročí bitvy o Duklu. Poukazovala dále na to, že bojová situace neumožňuje dostatečnou péči v nemoci a tudíž smrt nastává v jejím důsledku. Pokud někdo onemocněl v průběhu bojů na Dukle, nemohlo se mu dostat potřebné pomoci. Žádala, aby soud rozhodl ve smyslu jejího odvolání na základě uvedených skutečností tak, že její manžel zahynul v důsledku dukelských bojových operací.

Žalovaná ve svém vyjádření ze dne 30. 4. 2003 citovala ustanovení § 1 odst. 1 a § 1 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb. a konstatovala, že z předložených dokladů je zřejmé, že manžel žalobkyně konal po dobu 1 roku vojenskou službu ve spojenecké armádě. Tomu odpovídá peněžní částka podle § 4 odst. 1, odst. 4 zákona č. 39/2000 Sb., tedy částka 60 000 Kč. Uvedla dále, že z citovaného oznámení Dzeržinského okresního vojenského komisariátu i ze zprávy odboru pro veterány Ministerstva obrany vyplývá, že V. K. na frontě onemocněl skvrnitým tyfem, na který zemřel. Je proto nepochybné, že k jeho úmrtí došlo v souvislosti s výkonem vojenské služby, ale není splněna zákonná podmínka pro přiznání jednorázové peněžní částky ve výši 120 000 Kč, vyjádřená formulací „padl v boji“. Žalovaná proto navrhla, aby Nejvyšší správní soud žalobu zamítl.

V daném případě jde o věc, která na Nejvyšší správní soud přešla podle ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), z Vrchního soudu v Praze. Nejvyšší správní soud ve věcech neskončených vrchními soudy dokončí řízení zahájená před těmito soudy. Podle ustanovení § 130 s. ř. s. se neskončená řízení podle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu účinného přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle ustanovení části třetí, hlavy druhé, dílu prvního s. ř. s. (jako řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu).

Nejvyšší správní soud podle uvedené části zákona v řízení dále postupoval a účastníky o tom vyrozuměl.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení předcházející jeho vydání a dospěl k závěru, že žaloba (opravný prostředek) je důvodná.

Podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 39/2000 Sb. (dále jen „zákon“), se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. a) a b) a § 2 odst. 1 v bodech 1 až 3 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, a bylo jim o tom vydáno podle § 8 citovaného zákona osvědčení, nebo mají-li doklad, který osvědčení nahrazuje. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se zákon rovněž vztahuje na vdovy a vdovce po osobách uvedených v odstavci 1, občany České republiky, jejichž manželství trvalo v době účasti manžela v národním boji za osvobození nebo bylo z důvodu nemožnosti uzavřít manželství uzavřeno nejpozději do 31. 12. 1945 a jejichž manžel buď padl, nebo kdykoliv později zemřel, stejně tak na vdovy a vdovce, kteří uzavřeli nové manželství. Podle § 39 odst. 3 zákona se podmínka občanství České republiky považuje za splněnou, pokud občanství trvá ke dni podání žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky.

Podle ustanovení § 4 odst. 1 zákona občanům uvedeným v § 1 odst. 1, kteří konali vojenskou službu v československých zahraničních armádách nebo ve spojeneckých armádách v letech 1939 až 1945 alespoň jeden rok, náleží jednorázová peněžní částka ve výši 120 000 Kč a za každý další měsíc vykonané vojenské služby, který přesahuje jeden rok této

vojenské služby, náleží jednorázová peněžní částka ve výši 1000 Kč. Podle odstavce 4 téhož ustanovení osobám uvedeným v § 1 odst. 2 náleží polovina jednorázové peněžní částky, na kterou by měl nárok druhý z manželů. Pokud manžel v boji padl, náleží druhému z manželů jednorázová peněžní částka ve výši 120 000 Kč, není-li pro něj výhodnější částka podle věty první.

Z obsahu správního spisu předloženého žalovanou vyplývá, že žalobkyně podala žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 39/2000 Sb. dne 27. 3. 2000 u Okresní správy sociálního zabezpečení Plzeň – Jih, a to jako vdova po V. K., nar. 1915, s nímž uzavřela sňatek dne 1940. Rozhodnutím žalované ze dne 30. 6. 2000 bylo řízení přerušeno a žalobkyně vyzvána k předložení osvědčení podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. Podle potvrzení Ministerstva obrany České republiky č.j. 327 992/2000 ze den 25. 1. 2001, konal V K, nar. 1915, vojenskou službu ve spojenecké armádě od 1. 11. 1943 do 8. 11. 1944, kdy zemřel. Jmenovaný nesplňuje podmínky zákona č. 255/1946 Sb. jen proto, že v rozhodné době (15. 3. 1939 – 5. 5. 1945) nebyl čs. státním občanem. Podle oznámení D. okresního vojenského komisariátu (překlad ze dne 23. 10. 2000) manžel žalobkyně, vojín 167. střelecké divize, který byl na frontě, onemocněl skvrnitým tyfem 1. 10. 1944 a zemřel dne xx 11. 1944. Je pohřben v Polsku. Rozhodnutím ze dne 22. 3. 2001 č. 195 319 964/V zamítla žalovaná žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 39/2000 Sb. s odůvodněním, že manžel žalobkyně nebyl v rozhodné době československým státním občanem. K opravnému prostředku žalobkyně bylo rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2001 č.j. 5 A 516/2001-20 napadené rozhodnutí zrušeno a věc vrácena k dalšímu řízení. V odůvodnění napadeného rozsudku soud uvedl, že v daném případě shledal napadené rozhodnutí nezákonným pro nedostatek důvodů. Stran otázky, zda existence československého státního občanství v tzv. rozhodné době, je rozhodnou pro přiznání odškodnění podle zákona č. 39/2000 Sb. poukázal soud na již dříve zaujaté stanovisko, že tomu tak není, že podmínka československého státního občanství, pro ty, kdož konali vojenskou službu v rozhodné době ve spojenecké armádě, vyplývající z ustanovení § 1 odst. 4 zákona č. 255/1946 Sb., mohla a může být splněna i dodatečně, například nabytím státního občanství. Ostatně v tomto směru správní orgán ve svém vyjádření ze dne 20. 6. 2001 svoje stanovisko přehodnotil a dospěl k závěru, že státní občanství v rozhodné době nebylo relevantní pro vznik nároku a navrhl, aby soud napadené rozhodnutí zrušil. Vrchní soud v Praze v závazném právním názoru vyslovil, že pokud správní orgán dodatečně ve smyslu svého vyjádření k podanému opravnému prostředku dospěl k závěru, že lze navrhovatelce přiznat odškodnění za dobu konání vojenské služby jejího manžela, je dále rovněž nutné, aby se v dalším řízení a v novém rozhodnutí vypořádal i s požadavkem na přiznání vyšší částky z důvodu, že manžel zemřel „při dukelských bojových operacích“, jak se žalobkyně domáhá, a vyslovil svůj právní závěr, zda okolnosti úmrtí manžela žalobkyně v době konání vojenské služby, lze či nelze podřadit pod zákonný pojem „padl v boji“. Správní orgán sám naznačuje ve svém vyjádření, že doposud zjištěný skutkový stav nenasvědčuje splnění podmínek pro toto vyšší odškodnění, je mu patrně zřejmé, že dokazování je nutno v tomto směru doplnit a poté o nároku v této výši rozhodnout. Ve správním spise se dále nachází vyjádření Ministerstva obrany – odboru pro veterány ze dne 26. 9. 2002, v němž tento orgán k dotazu žalované uvedl, že po prostudování spisu V.K., nar. 1915, zemř. 1944, bylo zjištěno, že výše jmenovaný se zúčastnil bojových operací na Dukle, onemocněl tyfem a zemřel 1944. Bližší údaje nelze ze spisu zjistit. Poté již bylo vydáno nyní přezkoumávané rozhodnutí.

Podle § 250r zákona č. 99/1963 Sb. (o. s. ř.) účinného do 31. 12. 2002, zruší-li soud rozhodnutí správního orgánu, je správní orgán při novém projednání vázán právním názorem soudu. Podle § 78 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb. (s. ř. s.) účinného od 1. 1. 2003, právním

názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku nebo v rozsudku vyslovujícím nicotnost, je v dalším řízení správní orgán vázán.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu se žalovaná v dalším řízení právním názorem vysloveným v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 12. 2001 sp. zn.5 A 516/2001 neřídila. Podle tam uvedeného závazného pokynu se měla žalovaná v novém rozhodnutí vypořádat i s požadavkem na přiznání vyšší částky z důvodu, že manžel žalobkyně zemřel „při dukelských bojových operacích“, jak se žalobkyně domáhala, a dále měl vyslovit svůj právní závěr, zda okolnosti úmrtí manžela žalobkyně v době konání vojenské služby, lze či nelze podřadit pod zákonný pojem „padl v boji“. Správní orgán se však v nově vydaném rozhodnutí ze dne 31. 10. 2002 s touto otázkou nevypořádal, omezil se pouze na citaci právních předpisů a na poznámku, že toto rozhodnutí vydává na podkladě nově zjištěných skutečností. V tomto směru nutno podotknout, že názor žalované vyslovený až ve vyjádření k napadenému rozhodnutí není postačující.

Za této situace nezbylo, než napadené rozhodnutí správního orgánu, které nerespektovalo závazný právní názor vyslovený soudem, zrušit a věc vrátit správnímu orgánu k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení bude třeba, aby se správní orgán v novém rozhodnutí vypořádal s tím, zda okolnosti úmrtí manžela žalobkyně lze či nelze podřadit pod zákonný pojem „padl v boji“ a zda jsou tedy splněny zákonné podmínky pro stanovení výše jednorázové peněžní částky ve smyslu § 4 odst. 4 věty druhé zákona č. 39/2000 Sb.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu, neboť v řízení úspěšná žalobkyně náhradu nepožadovala a neúspěšná žalovaná nemá na jejich náhradu nárok (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

V Brně dne 18. 9. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu